

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN KWALITEITSONDERZOEK

Kentalis Onderwijs Zoetermeer (KOZ)

Plaats : Rijswijk Zh
BRIN nummer : 17GW|OKE 20|SO
Onderzoeksnummer : 290086
Datum onderzoek : 15 - 16 november 2016
Datum vaststelling : 13 januari 2017

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
2	BEVINDINGEN	7
3	TOEZICHTARRANGEMENT	15

1 INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs voerde op 15 en 16 november 2016 een onderzoek uit op Kentalis Onderwijs Zoetermeer om een oordeel te kunnen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs en over de naleving van wet- en regelgeving.

De school geeft speciaal onderwijs aan kinderen in de leeftijd van tweeënehalf tot en met twaalf jaar met een auditieve of communicatieve beperking.

Toezichtkader

De inspectie baseert zich bij het onderzoek op het Toezichtkader speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs 2012. Dit toezichtkader bevat een waarderingskader voor het speciaal onderwijs en een waarderingskader voor het voortgezet speciaal onderwijs.

In haar jaarwerkplan verantwoordt de inspectie welke wettelijke aspecten zij onderzoekt. Meer informatie over het jaarwerkplan en het nieuwe toezichtkader voor (voortgezet) speciaal onderwijs is te vinden op www.onderwijsinspectie.nl.

Aanleiding

Sinds 1 januari 2015 maakt De Voorde, met vestigingen in Rijswijk en Zoetermeer, deel uit van Kentalis Onderwijs Zoetermeer. Om die reden bezoekt de inspectie nu de nieuw gevormde school voor speciaal onderwijs, inclusief de vestiging in Rijswijk. Dit leidt tot een nieuw kwaliteitsprofiel, dat betrekking heeft op de huidige situatie. In het bestuursgesprek van 25 november 2015 informeerde de inspectie het bestuur over dit voornemen.

Onderzoekopzet

De inspectie beoordeelt indicatoren uit het Toezichtkader 2012 met betrekking tot de kwaliteitsaspecten 'leerlingenzorg', 'onderwijsleerproces' en 'kwaliteitszorg'. Beoordeling van de opbrengsten (indicatoren 1.1 tot en met 1.4 uit het Toezichtkader 2012) vindt nog niet plaats door het ontbreken van een landelijke norm in het (voortgezet) speciaal onderwijs. De inspectie ontwikkelt een opbrengstennorm, gebaseerd op diverse opbrengstgegevens. Als deze norm er is, zal de inspectie scholen ook beoordelen op hun opbrengsten.

Deze rapportage is gebaseerd op:

- Onderzoek en analyse van documenten en gegevens over de school die bij de inspectie aanwezig zijn.

- Analyse van documenten die de school aan de inspectie toestuurde en die zicht bieden op de ontwikkelingen van de school.
- Onderzoek op locatie waarbij de inspectie:
  - dossiers, waaronder ontwikkelingsperspectieven, bestudeerde en beoordeelde;
  - gesprekken voerde met de directie en leerstroomcoördinatoren, leden van de commissie leerlingenzorg en leraren;
  - de onderwijspraktijk observeerde in twaalf groepen.

Aan het eind van het onderzoek besprak de inspectie haar bevindingen met de directie en de regiodirecteur West, die namens het bevoegd gezag aanwezig was.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staan de bevindingen uit het onderzoek op het gebied van de onderwijskwaliteit en de wettelijke voorschriften. Daarna volgt een beschouwing waarin de inspectie de tekortkomingen toelicht en de schoolontwikkeling waar mogelijk in samenhang beschrijft. Hoofdstuk 3 bevat het toezichtarrangement.

2 BEVINDINGEN

2.1 Kwaliteits- en nalevingsprofiel

In onderstaande tabel vermeldt de inspectie welke indicatoren zij bij dit onderzoek heeft betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige Waarderingskader speciaal onderwijs 2012. De bevindingen staan weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de school de desbetreffende indicator heeft gerealiseerd.

De inspectie onderzocht daarnaast of de school voldoet aan de naleving van enkele wettelijke voorschriften.

Legenda:

1. slecht
2. onvoldoende
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen (alleen bij opbrengsten)

De normindicatoren zijn gemarkeerd met een asterisk (*).

Kwaliteitsaspect 1 De opbrengsten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.		1	2	3	4	5
1.1	Aan het eind van de schoolperiode bereiken de leerlingen een eindniveau dat voldoet aan de landelijke standaarden voor leerresultaten.					•
1.2	Aan het eind van de schoolperiode bereiken de leerlingen een eindniveau dat voldoet aan de landelijke standaarden voor sociale opbrengsten.					•
1.3	De gerealiseerde uitstroombestemmingen van de leerlingen liggen ten minste op het niveau van de landelijke standaarden voor opbrengsten.					•
1.4	De school voldoet aan de landelijke standaard voor bestendinging.					•

Kwaliteitsaspect 2 De school begeleidt de leerlingen aan de hand van hun ontwikkelingsperspectief, zodat zij zich naar hun mogelijkheden ontwikkelen.		1	2	3	4
2.1*	De school stelt bij plaatsing voor iedere leerling binnen zes weken een ontwikkelingsperspectief vast.			•	

Kwaliteitsaspect 2 De school begeleidt de leerlingen aan de hand van hun ontwikkelingsperspectief, zodat zij zich naar hun mogelijkheden ontwikkelen.		1	2	3	4
2.2*	De school gebruikt een samenhangend systeem van (waar mogelijk genormeerde) instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.			•	
2.3*	De school stelt vast of de leerlingen zich ontwikkelen conform het ontwikkelingsperspectief en maakt naar aanleiding hiervan beredeneerde keuzes.		•		
2.4*	De school voert het onderwijs en de ondersteuning planmatig uit.			•	
2.5	De school kent structurele samenwerking met ketenpartners waar noodzakelijke interventies op leerlingenniveau haar eigen kerntaak overschrijden.			•	

Kwaliteitsaspect 3 De aangeboden leerstofinhouden bereiden de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving.		1	2	3	4
3.1*	Bij de aangeboden leerinhouden op het gebied van Nederlandse taal en rekenen/wiskunde biedt de school de kerndoelen als te bereiken doelstellingen.			•	
3.2	Bij de aangeboden leerinhouden op de leergebied overstijgende vormingsgebieden biedt de school de kerndoelen als te bereiken doelstellingen.			•	
3.3*	Het leerstofaanbod van de leerroute sluit aan op de uitstroombestemming.			•	
3.4	De leerinhouden voorzien in een doorgaande lijn.			•	

Kwaliteitsaspect 4 De leraren geven de leerlingen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken.		1	2	3	4
4.1	De school maakt per leerroute een beredeneerde keuze voor de inzet van de beschikbare onderwijstijd.			•	
4.2*	De leraren zetten de geplande onderwijstijd doelgericht in.			•	
4.3	De leraren maken efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.			•	

Kwaliteitsaspect 5 Het schoolklimaat wordt gekenmerkt door veiligheid en respectvolle omgangsvormen.		1	2	3	4
5.1	De ouders tonen zich betrokken bij de school door de activiteiten die de school daartoe onderneemt.			•	
5.2*	De school heeft een veilige leer- en werksituatie voor zowel de leerlingen als het personeel.			•	

Kwaliteitsaspect 5 Het schoolklimaat wordt gekenmerkt door veiligheid en respectvolle omgangsvormen.		1	2	3	4
5.3	De leerlingen gaan op een respectvolle manier met elkaar en anderen om.			•	
5.4	De leraren gaan op een respectvolle manier om met de leerlingen.			•	

Kwaliteitsaspect 6 De leraren leggen duidelijk uit, organiseren de onderwijsactiviteiten efficiënt en houden de leerlingen taakbetrokken.		1	2	3	4
6.1*	De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof.			•	
6.2*	De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.			•	
6.3*	De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.			•	

Kwaliteitsaspect 7 De leraren stemmen aanbod, instructie, verwerking, onderwijstijd en aanpak af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.		1	2	3	4
7.1	De leraren stemmen binnen de leerroute de aangeboden leerinhouden af op de onderwijsbehoeften van leerlingen.			•	
7.2	De leraren stemmen de instructie af op verschillen in instructiebehoeften van leerlingen.		•		
7.3	De leraren stemmen de verwerkingsopdrachten af op de verschillen in verwerkingsbehoeften van leerlingen.			•	
7.4	De leraren stemmen de onderwijstijd af op verschillen in behoefte aan leertijd van leerlingen.		•		
7.5*	De leraren stemmen hun (ortho)pedagogisch handelen af op (problematisch) gedrag van leerlingen.			•	

Kwaliteitsaspect 8 De school zorgt systematisch en planmatig voor behoud en verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs.		1	2	3	4
8.1	De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.			•	
8.2*	De school evalueert jaarlijks de leerresultaten van de leerlingen.			•	
8.3	De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen op de leergebiedoverstijgende ontwikkelingsgebieden.		•		
8.4	De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces.			•	
8.5	De school evalueert regelmatig de onderwijsondersteuning.			•	
8.6	De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.			•	

Kwaliteitsaspect 8 De school zorgt systematisch en planmatig voor behoud en verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs.		1	2	3	4
8.7	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces.			•	
8.8	De school verantwoordt zich aan belanghebbenden over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.			•	
8.9	De school draagt zorg voor de kwaliteit van het onderwijs gericht op bevordering van actief burgerschap en sociale integratie, met inbegrip van het overdragen van kennis over en kennismaking met de diversiteit van de samenleving.		•		

2.2 **Beschouwing**

Algemeen beeld

De kwaliteit van het onderwijs van Kentalis Onderwijs Zoetermeer (KOZ) is voldoende, maar op onderdelen is verbetering en verdere stroomlijning mogelijk en noodzakelijk. Dit geldt voor het onderwijsleerproces, de leerlingenzorg en de kwaliteitszorg.

Kentalis Onderwijs Zoetermeer (KOZ) is een school in ontwikkeling. Kentalis Onderwijs Zoetermeer en De Voorde vormen nu een onderwijskundige eenheid en vallen onder Kentalis Onderwijs Zoetermeer. In Zoetermeer is een nieuw gebouw gerealiseerd. Daarin is het cluster 2 onderwijs dat in Zoetermeer op verschillende locaties en onder twee verschillende besturen werd verzorgd, ondergebracht. De vestiging in Rijswijk is blijven bestaan. Deze maakt ook deel uit van Kentalis Zoetermeer. Deze veranderingen vragen van alle partijen de nodige aanpassingen, maar het pakt goed uit. De teamleden van beide partijen staan open voor elkaars kennis en ervaring en zij merken dat de nieuwe constellatie meerwaarde heeft voor de leerlingen en voor henzelf. Daarmee ligt er een solide basis voor verdere schoolontwikkeling.

Toelichting

Leerlingenzorg

De inspectie beoordeelt vier van de vijf indicatoren die betrekking hebben op de leerlingenzorg als voldoende.

De school geeft onderwijs aan leerlingen met verschillende onderwijsbehoeften. Een groot deel van de leerlingenpopulatie stroomt volgens planning tussentijds uit naar regulier basisonderwijs of naar andere vormen van speciaal onderwijs. Leerlingen met een communicatieve meervoudige beperking (CMB) stromen vrijwel allemaal uit naar de vso-afdeling met een vorm van dagbesteding als uitstroombestemming.

De vormgeving van de ontwikkelingsperspectieven verschilt enigszins per doelgroep, maar voor alle leerlingen is een ontwikkelingsperspectief beschikbaar, dat in overeenstemming met de ouders is opgesteld. Het is een uitvoerig document dat onder meer het verwachte eindniveau, het uitstroombestemming en het uitstroomperspectief bevat. Over de gehele linie geldt dat de onderbouwing van de keuzes scherper verwoord kan worden. Uit het ontwikkelingsperspectief, noch uit beleidsdocumenten van de school zoals de schoolgids, komt voldoende naar voren op grond van welke criteria en afwegingen de school tot een keuze komt. Het systeem en de procedures om de ontwikkeling van de leerlingen te volgen is voldoende. De kwaliteit van de

evaluatie van de ontwikkelingsperspectieven is wisselend, en over het geheel genomen onvoldoende (indicator 2.3). Uit de evaluatie blijkt wel of de doelen behaald zijn of niet, maar als de doelen al ruimschoots zijn behaald wordt niet duidelijk wat het volgende doel is. Wanneer de doelen niet of ten dele behaald zijn ontbreekt het aan een heldere analyse van factoren die daarin een rol hebben gespeeld, om op basis daarvan vervolgstappen te kunnen zetten. Op onderdelen maakt de school de indruk meer volgend dan plannend te handelen. Het ontwikkelingsperspectief van aanstaande uitstromers bevat dan bijvoorbeeld de tekst: 'dit schooljaar te bepalen'. De inspectie gaat er vanuit dat de school expliciet aanstuurt op een nauwkeurig bepaalde uitstroombestemming. Afgezien van onverwachte ontwikkelingen zou bijstelling van het ontwikkelingsperspectief in de laatste twee jaar voordat de leerling uitstroomt, niet nodig mogen zijn. De school kan dan gericht werken aan kennis en vaardigheden die een succesvolle overstap mogelijk maken.

Het groepsplan geeft de leraren voldoende houvast voor het handelen in de les. In het groepsplan zijn de leerlingen voor de kernvakken ingedeeld naar niveau. Meestal zijn er drie niveaus in de groep; basis, verdiept en intensief. De groepsplannen bevatten de na te streven doelen en de planning voor de periode van een half jaar. De leerlijnen die bij de verschillende uitstroombestemmingen horen zijn op papier nog niet volledig uitgewerkt, maar de leraren weten wat ze moeten aanbieden.

Onderwijsleerproces

De kwaliteit van het overgrote deel van de indicatoren die betrekking hebben op het onderwijsleerproces beoordeelt de inspectie als voldoende.

De school creëert een prettig en veilig leerklimaat, waarin de leerlingen actief en betrokken aan de lessen deelnemen. De leerinhouden passen bij het uitstroomprofiel en sluiten aan op de uitstroombestemming. De methoden zijn hier en daar echter enigszins gedateerd. Een aandachtspunt is de lesurentabel voor de dove leerlingen. Deze bevat lestijd voor Engels maar in de schoolgids wordt dit aanbod niet genoemd. De school heeft geen eenduidig antwoord op de vraag wat er in de praktijk gebeurt. De school kan de kwaliteit van de lessen op een hoger peil brengen. Sommige lessen zijn sprankelend, andere zijn wat saai, waardoor het voor de leerlingen moeilijk is om de aandacht er bij te houden. Wat betreft het doelgericht benutten van de onderwijstijd en de uitleg is de kwaliteit wisselend. Een deel van de leraren staat aan het begin van de les nadrukkelijk stil bij het doel van de les, anderen doen dat niet of nauwelijks, of zij schetsen alleen wat de leerlingen gaan doen. De leerlingen zijn taakgericht bezig, maar of het ook doelgericht is, is de vraag. Ook de kwaliteit van de terugkoppeling naar deze doelen, aan het eind van de les, varieert. Het team

heeft zich bekwaamd in het directe instructiemodel, maar de uitvoering ervan verdient nog aandacht.

De afstemming van de instructie op de onderwijsbehoeften van de leerlingen is in sommige lessen goed zichtbaar; in andere lessen echter niet of nauwelijks. Daarom is indicator 7.2 onvoldoende. De afstemming van de onderwijstijd op de onderwijsbehoeften van individuele leerlingen moet beter (indicator 7.4). In een groot deel van de lessen besteden alle leerlingen in een groep evenveel tijd aan een bepaald vakgebied. Uit het beleid van de school komt bovendien onvoldoende naar voren wat de school doet wanneer leerlingen bepaalde doelen niet lijken te gaan halen of al behaald hebben. Al met al is de kwaliteit van de lessen wat wisselend.

De school zelf heeft ook geconstateerd dat het didactisch handelen op een hoger peil gebracht kan worden. Daarom is inmiddels een leerkrachtvaardigheidentraject gestart. Uit het gesprek dat de inspectie met de leraren voerde, blijkt dat zij open staan voor elkaars ideeën en bereid zijn hun bekwaamheid te vergroten.

Kwaliteitszorg

De kwaliteitszorg beoordeelt de inspectie op het merendeel van de indicatoren positief. De cyclus van bepalen, bewaken, verbeteren en borgen van de kwaliteit van het onderwijs heeft voldoende vorm gekregen.

Schoolplan en schoolgids zijn wettelijk vereiste documenten die de inspectie gebruikt om zich een beeld te vormen van het systeem van kwaliteitszorg. Uit deze documenten blijkt dat de school nog hinkt op twee gedachten. Aan de ene kant wil de school de 'oude benamingen' niet meer gebruiken en spreken in termen van 'stromen'. In het dagelijkse spraakgebruik komen de 'oude benamingen' regelmatig terug. Ook is er voor elke 'oude afdeling' een apart schoolplan. Dit komt niet overeen met de bedoeling van de wetgever. Het is ook de vraag in hoeverre dit dienstig is aan verdere versterking van de gemeenschappelijke identiteit. Bovendien hebben verschuivingen in de ene afdeling gevolgen voor een andere afdeling. Een integraal beeld is daarom wenselijk. De verschillende afdelingen vormen ook niet voor niets één onderwijskundige eenheid.

Uit de verschillende schoolplannen blijkt dat de school inzicht heeft in haar leerlingenpopulatie en de consequenties die dit heeft voor de inrichting van haar onderwijs. Toch is de beschrijving in de verschillende schoolplannen onder de kopjes 'Kenmerken van de leerlingen' en 'Kenmerken van de ouders en hun omgeving' erg algemeen. De leerlingenpopulatie verandert en daarmee ook de onderwijsbehoeften van de leerlingen. Daarom is het van belang dat de school beter in beeld brengt met welke hulpvragen de leerlingen de school

binnenkomen, welke trends te ontdekken zijn en wat dit betekent voor bijvoorbeeld het aanbod en het nascholingsbeleid.

De school heeft doelen gesteld voor de leerresultaten en de resultaten die zij bereikte, daartegen afgezet. Op vrijwel alle terreinen blijven de resultaten achter bij de gestelde doelen. De school heeft de gegevens geanalyseerd, gezocht naar oorzaken en maatregelen genomen om de resultaten te verbeteren. De school brengt de leergebiedoverstijgende ontwikkelingsgebieden in kaart, maar er is nog geen schoolstandaard, en de informatie is nog niet geanalyseerd. Een van de leerstromen werkt nog maar sinds een jaar met een instrument om deze informatie in kaart te brengen. Voor het maken van goede analyses en het stellen van realistische doelen heeft de school meer gegevens nodig. Om deze redenen is indicator 8.3 onvoldoende. De school brengt de kwaliteit van haar onderwijs systematisch in kaart, onder meer met behulp van externe audits en vaardigheidsmetingen. Zij werkt planmatig aan verbetering en borging van de kwaliteit van het onderwijs. Daartoe stelt de school (per leerstroom) jaarplannen op. Deze plannen bevatten vooral activiteiten. De school kan duidelijker aangeven welk effect zij nastreeft en hoe zij dat gaat evalueren.

In de schoolgids verantwoordt de school zich in voldoende mate over de resultaten van het onderwijs. Voor ouders en leerlingen is het wellicht nog interessant om te weten hoe de leerlingen hun loopbaan voortzetten, nadat zij de school hebben verlaten. Inmiddels beschikt de school over voldoende relevante gegevens over de bestendinging.

Het onderwijsaanbod ter bevordering van actief burgerschap een sociale integratie is geïntegreerd in verschillende vakgebieden. De school kan niet aantonen dat alle kerndoelen die hierbij horen, worden aangeboden. Daarom is indicator 8.9 onvoldoende.

Wet- en regelgeving

De school heeft drie schoolplannen die betrekking hebben op een deel van de school. Dit is niet in overeenstemming met de bedoeling van de wetgever.

3 TOEZICHTARRANGEMENT

Kwaliteit

De Inspectie van het Onderwijs kent aan Kentalis Onderwijs Zoetermeer het basisarrangement toe. Dit betekent dat de inspectie op dit moment geen reden heeft om het toezicht te intensiveren. Het basistoezicht bestaat uit een jaarlijkse risicoanalyse en eventueel een themaonderzoek of een vierjaarlijks bezoek.

Naleving

De inspectie stelde een tekortkoming vast in de naleving van artikel 21 van de Wet op de expertisecentra. De school heeft namelijk drie schoolplannen die elk betrekking hebben op een deel van de school. De inspectie geeft het bevoegd gezag de opdracht om deze tekortkoming per 1 augustus 2017 op te heffen.